

Enese- ja koguduse juhtimine (VKTJ.25.05.05)

Õppejõud: Meelis Kibuspuu (vastutav õppejõud) ja Hanna Roll

Maht: 6 EAP - 36 kontakttundi (6 sessiooni vastavalt tunniplaanile), 120 iseseisva töö tundi

Õpiväljundid

Aine lõimib juhtimist kahest omavahel põimuvast vaatest: koguduse kui organisatsiooni juhtimine ning juhi enese juhtimine. Lähtume põhimõttest, et juht juhhib esmalt iseennast. Kursuse keskmes on praktiline projekt, mille käigus iga üliõpilane käivitab päriselt ühe „mikrokeskkonna” ja katsetab seal igas sessioonis käsitletavaid teooriaid.

Ainekursuse läbinud üliõpilane:

- analüüsib kogudust nii organismi kui ka organisatsioonina ning põhjendab oma teoloogilist seisukohta, toetudes kohustuslikule kirjandusele ja Piiblile;
- orienteerub kaasaegse organisatsioonikäitumise ja juhtimise teooriates ning rakendab neid koguduse arendamisel ja muudatuste juhtimisel missionaalses perspektiivis;
- kavandab ja juhhib visiooni ning koguduse sise- ja väliskommunikatsiooni nii igapäevaelus kui ka muutuste keskel;
- orienteerub koguduse seaduslikus ja majanduslikus raamistikus (KKS, MTÜS, RPS) ning oskab ressursse heaperemehelikult hallata;
- kaardistab ja kujundab oma harjumusi ja vaimulikke distsipliine ning rakendab kestvalt vähemalt üht uut harjumust ja üht vaimulikku distsipliini;
- seostab juhi enesejuhtimise, heaolu ja säilenõtkuse koguduse juhtimisega ning märkab läbipõlemise märke nii iseendas kui ka meeskonnas.

Hindamismeetodid ja kriteeriumid

Tehisaru kasutamine. Tehisaru on lubatud ideede koondamiseks ja keele lihvimiseks. Analüüs, refleksioon ja seisukohad peavad olema üliõpilase enda omad ning kohustuslik kirjandus tuleb ise läbi lugeda. Igas töös tuleb tehisaru kasutus lühidalt ära märkida.

Hindamismeetod ja kirjeldus	Aeg ja maht	Kriteeriumid
HM1 Enesejuhtimise päevik, praktika ja intervjuu juhiga (E) Üliõpilane peab kogu kursuse vältel (sept–märts) päevikut: kaardistab oma harjumused, valib ühe uue vaimuliku distsipliini ja ühe uue harjumuse, mida vähemalt 3 kuud praktiseerib, ning analüüsib nende mõju oma elule ja juhtimisele. Kursuse keskel teeb ühe juhiga (vaimulik või ilmalik) videointervjuu, keskendudes tema enesejuhtimise praktikatele ja	Päevikut peetakse kogu kursuse vältel; intervjuu esitatakse 12. veebruariks ; päeviku lõppesitamine 12. märts . Refleksioon 1200–1800 sõna.	• Päevik on järjepidev (vähemalt 1× nädalas). • Kaardistatud on vähemalt 5 olemasolevat harjumust ja nende mõju. • Uue harjumuse ja vaimuliku distsipliini praktiseerimine on dokumenteeritud. • Intervjuust on esile toodud 4–5 enesejuhtimise praktikat ning end on võrreldud intervjuueeritud juhiga. • Refleksioon näitab mõju enda elule ja juhtimispraktikale ning nimetab arengukohtad.

Hindamismeetod ja kirjeldus	Aeg ja maht	Kriteeriumid
juhtimisstiilile, ning võrdleb end temaga isikutüübi ja praktikate osas.		
HM 2 Koguduse kui organisatsiooni teoloogiline analüüs (E) Analüüs koguduse eripärast organisatsioonina ja organismina, toetudes vähemalt ühele kohustuslikule raamatule ja vähemalt neljale piiblikohale.	Esitamine 13. novembriks 1500–2000 sõna.	- Analüüs sisaldab oma põhjendatud seisukohta küsimuses „kogudus kui organism vs. organisatsioon”. - Kasutatud on vähemalt ühe kohustusliku raamatu sisulisi viiteid (lehekülgedega) ja vähemalt nelja piiblikohta. - Analüüs sisaldab üliõpilase enda seisukohti ja originaalseid mõttekäike.
HM 3 Praktiline projekt: mikrokeskkonna käivitamine, analüüs ja arenguplaan (E) Kursuse vältel kavandab ja käivitab üliõpilane päriselt ühe „mikrokeskkonna” oma koguduse või kogukonna kontekstis (väikegrupp, missionaalne grupp, palveõhtud, naabruskonnatöö vms). Töö koosneb kolmest osast: (1) mikrokeskkonna kavandamine ja käivitamine konkreetse eesmärgiga; (2) igast sessioonist pärit teooria katsetamine ja analüüs projekti kontekstis; (3) visiooniplaan järgmiseks aastaks ja enda kui juhi arenguplaan (3 olulisemat eesmärki).	Käivitamine okt–nov; vahepealne refleksioon veebr; lõppesitlus 12. märtsiks . 2000–2500 sõna (lisaks esitlus ~7–10 min 18. märtsil).	- Mikrokeskkond on päriselt käivitatud ja toiminud vähemalt 3 kuud. - Iga sessiooni teooria on projekti kontekstis dokumenteeritud ja katsetatud. - Visioon on selge ja toetub varem tehtud analüüsile. - Visandatud on realistlikud sammud visiooni elluviimiseks järgmise aasta jooksul. - Enda kui juhi arenguplaanis on selgelt seotud enesejuhtimine ja koguduse juhtimine.

Lõpphinde kujunemine:

Kõik kolm hindamismeetodit peavad olema sooritatud vastavalt kriteeriumidele. Hinne kujuneb kolme eristava (E) hindamismeetodi keskmisena.

Õppeprotsessi kirjeldus koos sessiaegadega

Aine on üles ehitatud 6 sessioonile vastavalt KUS 2026/2027 tunniplaanile. Enese- ja koguduse juhtimine on lõimitud: igas sessioonis seostatakse juhi enesejuhtimine koguduse juhtimisega ning teooria viiakse praktikasse mikrokeskkonna projekti kaudu.

Eelnev töö	Sess	Kontaktundide selgitus (õppejõud)
	SESS 1 17. sept 2026 (N) 6 ak.t 9.00–15.00	SISSEJUHATUS + JUHT KUI TERVIKLIK ISIK + ENESEJUHTIMINE I: harjumused ja mustrid - Kursuse raam, mõisted, ootused, hindamine, praktilise projekti tutvustus (HR & MK) - Uue Testamendi juhtide esiletuleku ja juhtimise mustrid (MK) - Juht kui terviklik isik: enesetundmine kui juhtimise alus (HR) - Atomic Habits raamistik koguduse juhi kontekstis; „Emotionally Healthy Leader” perspektiiv (HR & MK) - Praktikum: oma harjumuste kaardistamine, harjumuse hüpoteesi loomine - Päeviku alustamine; praktilise projekti idee alus
Lugeda: Roxburgh „Missiooniteadlik juht” (organism/organisatsioon teema). Valikuline peatükk: Virovere, Alas, Liigand „Organisatsioonikäitmine”.	SESS 2 15. okt 2026 (N) 6 ak.t 13.30–18.30	KOGUDUS KUI ORGANISATSIOON VÕI ORGANISM? - Kaasaegse organisatsioonikäitumise teooriad ja paradigmanihked (HR) - Koguduse teoloogiline perspektiiv organisatsioonina ja organismina (MK) - Seminar: kogudus kui elav ökosüsteem; struktuur ja vaim (HR & MK) - Praktikum: oma mikrokeskkonna projekti positsioneerimine organisatsioon/organism teljel
Esitada: koguduse kui organisatsiooni teoloogiline analüüs. Jätkata päeviku ja mikrokeskkonna projektiga.	SESS 3 19. nov 2026 (N) 6 ak.t 9.00–15.00	VISIOON JA KOMMUNIKATSIOON - ESITAMINE: koguduse kui organisatsiooni teoloogiline analüüs (lühitutvustused + arutelu) - Visioon ja selle praktika: kuidas visiooni luua ja edastada (HR) - Sisekommunikatsioon koguduses: konfliktid, rasked vestlused, tagasiside (HR) - Väliskommunikatsioon: koguduse kuvand sekulaarses ühiskonnas (HR) - Praktikum: keerulise vestluse läbimäng + oma mikrokeskkonna kommunikatsiooni analüüs
Lugeda: Peter Scazzero „Emotsionaalselt terve juht” (valitud peatükid).	SESS 4 13. jaan 2027 (K) 6 ak.t 9.00–15.00 (ainult MK)	KOGUDUSE TEOLOOGILINE JUHTIMINE: vaimulikud distsipliinid + koguduse arendamine + muudatuste juhtimine (MK) Vaimulike distsipliinide klassikalised ja kaasaegsed käsitlelused

Eelnev töö	Sess	Kontakt tundide selgitus (õppejõud)
Soovituslik: Foster, Willard või Nouwen (vt soovituslik kirjandus). Valmistada ette intervjuu juhiga.		- Enesehool koguduse juhi rütmis: sabbath, üksindus, palve, paastumine, lihtsus - Praktikum: vali üks distsipliin, mida 3 kuud praktiseerid; seosta mikrokeskkonna projektiga - Koguduse arendamise terviklik vaade: juht, kogukond, missioon - Muudatuste juhtimine koguduses vaimulikust perspektiivist - Erinevad koguduste mudelid ühiskonnas ja missionaalne perspektiiv - Praktikum (oma mikrokeskkond): sihtgrupid, asukoht, vorm, juhtimismudel
Esitada: intervjuu juhiga. Vahekokkuvõtte päevikust ja mikrokeskkonna projektist. Tutvuda KKS, MTÜS ja RPS põhipunktidega.	SESS 5 16. veebr 2027 (T) 8 ak.t 11.00–18.30	ENESEJUHTIMINE + JUHI HEAOLU + KOGUDUSE RESSURSID - ESITAMINE: intervjuu juhiga (lühitutvustused ja arutelu) - Stress, läbipõlemine ja taastumine vaimuliku juhi rollis (MK) - Töölane heaolu, motivatsioon ja säilenõtkus organisatsioonis (HR) - Heaperemehelik ressursside ja seadusliku raamistiku haldamine: KKS, MTÜS, RPS (MK, kaaluda külalisõppejõu kutsumist) - Praktikum: oma mikrokeskkonna projekti vahepealne tagasisaade ja edasised sammud
Lõpetada mikrokeskkonna projekt + visiooniplaan + enda kui juhi arenguplaan. Valmistuda projekti esitlemiseks (~7–10 min).	SESS 6 18. märts 2027 (N) 4 ak.t 15.15–18.30	LÕPETUS: eetilised dilemmad + projektide esitlused + kokkuvõtte - Eetilised dilemmad ja juhi seisukohavõtt (HR & MK) - Praktilise projekti (mikrokeskkond + visioon + arenguplaan) esitlused ja arutelu - Kursuse kokkuvõtte ja tagasiside

Kirjandus

Kohustuslik kirjandus

Valida vähemalt üks enesejuhtimise raamat ning üks koguduse organism/organisatsioon teemat käsitlev raamat (eesti- või ingliskeelne). Teoloogilises analüüsis tuleb kasutada vähemalt ühe kohustusliku raamatu sisulisi viiteid.

- James Clear. Aatomharjumused (Atomic Habits).
- Peter Scazzero. Emotsionaalselt terve juht (The Emotionally Healthy Leader).

- Alan J. Roxburgh, Fred Romanuk. Missiooniteadlik juht. Kuidas juhtida kogudust muutuste tuules. MTÜ Allika kirjastus, Tallinn 2014.
- Kirikute ja koguduste seadus; Mittetulundusühingute seadus; Raamatupidamise seadus (põhipunktid).

Soovituslik kirjandus: enesejuhtimine ja vaimulikud distsipliinid

Soovitav valik, millest tasub valida vähemalt üks enda päevikutöö ja arenguplaani toetuseks:

- Brené Brown. Dare to Lead või Daring Greatly.
- Stephen R. Covey. The 7 Habits of Highly Effective People.
- Cal Newport. Deep Work.
- John Maxwell. High Road Leadership (vm Maxwelli teos).
- John Mark Comer. The Ruthless Elimination of Hurry.
- Henri Nouwen. In the Name of Jesus / The Way of the Heart.
- Dallas Willard. The Spirit of the Disciplines.
- Ruth Haley Barton. Strengthening the Soul of Your Leadership.
- Kristin Neff. Self-Compassion.
- Parker J. Palmer. Let Your Life Speak.
- Richard Foster. Celebration of Discipline.
- Dr. James Hewitt. Regenerative Performance.

Soovituslik kirjandus: koguduse juhtimine ja organisatsioonikäitumine

- Timothy Keller. Center Church.
- Alan Hirsch, Darryn Altclass. The Forgotten Ways Handbook. Brazos Press, 2007.
- Patrick Lencioni. The Five Dysfunctions of a Team.
- William R. Hoyt. Numbritega efektiivseks. Kirikule tähtsad arvud. MTÜ Allika kirjastus, Tallinn 2008.
- Henry Cloud. Integrity. The Courage to Meet the Demands of Reality. Harper Collins, 2009.
- John Stott. Elav kirik. Eluaegse pastori tõekspidamised. Allika, Tallinn 2009.
- A. Virovere, R. Alas, J. Liigand (2005). Organisatsioonikäitumine.
- Einike Pilli. „Erinevad inimesed meeskonnas: kas probleem või rikkus?” (lk 98–109) ja Meego Remmel. „Juht on esmalt iseenda juht” (lk 155–163). Raamatus: Ü. Tankler (toim.). Nagu Jumal juhatab. Allika kirjastus, Tallinn 2007.
- Dietrich Gerhard Schindler. The Jesus Model: Planting Churches the Jesus Way. Piquant Editions, Carlisle, 2013 (lk 1–36).
- Global Leadership Summit videomaterjalid (digitalteamedition.com).